

به نام خداوند بخشنده و مهربان

راهنمای تدوین و نگارش مقاله علمی مروری
Review Papers

احمد علی یزدان پناه

استادیار گروه پژوهش های آماری و فناوری اطلاعات
موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی کشور

info@yazdanpanah.org

۱۳۹۷

مقدمه ای بر تدوین مقالات علمی مروری (Review Paper) و فراتحلیل (Meta-Analysis)

یکی از نکاتی را که لازم است همه دانشجویان عزیز توجه فرمایند "تسلط پیدا کردن به تهیه یک متن کامل علمی مروری است. مقاله های مروری تحلیلی به مقاله هایی اطلاق می گردد که حاوی مباحث جدید ادبیات رشته بوده و سهم نویسنده علاوه بر گردآوری از نویسندگان و پژوهشگران مجرب، ارائه یک طبقه بندی جدید یا ارائه یک فرضیه و مدل بدیع باشد. مقاله باید خواننده را مجاب کند که تدوین کننده تلاش خود را به عمل آورده است و هر چه مطلب در این زمینه بوده است را جمع آوری کرده است. در واقع، مقاله علمی مروری نوشته ای است که مروری بر تحقیقات و مستندات علمی در یک زمینه خاص می نماید و به یک زمینه تخصصی یا به یک مسئله کاملاً تخصصی در سطح جهان می پردازد. این نوع مقاله علمی به مرور مجموعه ای از دانش موجود (نظری و پژوهشی) در یک موضوع خاص و با ساختاری بدیع پرداخته و در پایان جدیدترین موضوعات قابل بررسی را عرضه می دارد.

مقاله مروری یا بازنگری دربرگیرنده ارزشیابی نقادانه از مواد و مطالب است که قبلاً به چاپ رسیده اند. نویسنده باید به نقد و ارزیابی نوشته هایی که قبلاً منتشر شده اند، پردازد. بنابراین، معمولاً به جای تدوین و تنظیم فرضیه، به تعیین هدف یا هدف های مقاله اکتفا می کند و به جای مشخص کردن جامعه و حجم نمونه به تعیین محدوده موضوعی (مثلاً سیستم های اطلاعات مدیریت)، زمانی (۱۳۹۰ تا ۹۱) و مکانی (شرکت ایران خودرو) می پردازد.

مؤلف مقاله مروری از طریق مقوله بندی، یکپارچه سازی، و ارزشیابی آثار پیشین، سیر پیشرفت پژوهش های جاری را در جهت روشن کردن مسئله ای مشخص دنبال می کند. مقاله مروری در عین رعایت مراحل مختلف مقالات علمی پژوهشی، به پی گیری اندیشه های خرد یا کلان مندرج در آثار پیشین می پردازد و بیشتر در پی کشف چگونگی رشد یک اندیشه در طول زمان و در عرصه های مختلف علمی است. مقاله مروری معمولاً به وسیله نویسنده ای تهیه می شود که با متون و نوشته های رشته خود کاملاً آشناست و به مسئله مورد بررسی نیز اشراف دارد. در واقع مناسب ترین فرد برای نگارش چنین مقاله ای، متخصص اهل تتبع و مطالعه است که از نظر اطلاعات حوزه موضوعی خود نیز بهنگام باشد. چنین فردی را معمولاً به عنوان متخصص متون موضوعی (Subject Literature Specialist) می شناسند.

یکی از نکات مهم اخلاقی در این نوع نگارش، حفظ کلیه حلقه های انتقال اندیشه در طول زمان است. هر گونه حذف - به هر دلیل - در مسیر حرکت اندیشه ای خاص چیزی جز مسخ نقشه راه برای کشف و بازنمایی یک جریان علمی نیست. چنین حرکتی جفا به مولدان علم، جفا به مخاطبان، و جفا به ماهیت علم تلقی می شود.

نویسنده چنین مقاله ای باید خودش در آن زمینه یا آن مسئله متخصص باشد و تحقیقاتی در آن زمینه منتشر کرده باشد. نویسنده مقاله علمی مروری معمولاً "از متخصصان ارشد بین المللی است.

رویکرد انتخابی برای متدولوژی پژوهش

یک نوع معروف بازنگری یا مرور مطالب متدولوژی فراتحلیل است، فراتحلیل اصطلاحی کلی است که به توصیف روشهای آماری می پردازد. روش هایی که به محقق اجازه می دهد طرح و الگوی یافته ها را از مطالعات مختلف منتشر شده و نشده بصورت یک سوال تحقیقی مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. بنابراین فراتحلیل، تحقیق درباره تحقیقات است.

نکات مهم:

در مقدمه مقاله، تعریف و تبیین موضوع پژوهش و دلیل انتخاب آن «ضرورت انتخاب (هزینه بالا، سود کم، وقت گیری، پیچیدگی و ...)» و حدود بررسی ها و مطالعات ارائه می شود.

نویسنده باید تمام منابع موجود را بررسی و ارزیابی کند و با خلاصه کردن پژوهش های پیشین، سیر پیشرفت تحقیقات مرتبط با موضوع را بیان نماید و نشان دهد.

نقاط اشتراک یا افتراق یا نقاط قوت و ضعف پژوهش های دیگر را مشخص نماید.

چگونگی نوشتن مقاله

نخستین گام، تعیین یک موضوع مناسب برای آن (برحسب ضرورت).

گام دوم، محدود کردن موضوع عبارتی دیگر تعیین حد و مرز برای آن و در اثر آن وسعت دید و دامنه کار محقق معلوم می شود (بین وسعت و عمق مقاله رابه معکوس وجود دارد).

گام سوم، تهیه منابع است؛ زیرا در این نوع مقاله اطلاعات لازم از طریق مطالعه منابع موجود کشف و جمع آوری می شود.

گام چهارم، مطالعه منابع و فیش برداری از اطلاعات و دسته بندی فیش ها، استنتاج و نتیجه گیری، نوشتن پیش نویس مقاله و تایپ و انتشار آن می باشد.

نکته؛ بین موضوع مقاله و عنوان مقاله تفاوت وجود دارد. موضوع کلی است و می توان آن را با انتخاب یکی از ابعاد، جنبه ها و یا زمینه های آن به عنوان مقاله تبدیل کرد و سپس مورد مطالعه قرار داد.

مواردی که در محتوا و ساختار مقالات علمی مروری لازمست رعایت گردد به شرح زیر است:

۱- ساختار هر مقاله مروری می بایست شامل؛

عنوان مقاله (فارسی و لاتین)،

چکیده،

مقدمه،

بررسی ادبیات و مبانی نظری تحقیق،

نتیجه گیری،

منابع (فارسی و لاتین)

و تعریف اصطلاحات کلیدی تحقیق.

۲- محتوای مقاله شامل؛

مروری بر تئوری ها،

نظریه ها،

پارادایم ها

و رویکردهای معروف در حوزه مقاله باشد.

۳- حجم هر مقاله بین ۱۰ تا ۱۵ صفحه A4 باشد

۴- حداقل پنجاه درصد منابع هر مقاله مربوط به ۳ سال اخیر باشد

۵- برای یکسان سازی شکل نگارش و منبع نویسی، از روش موسوم به APA استفاده شود.

برای غنا بخشیدن به محتوی مقاله، باید محتوای مقاله شامل؛ بررسی ادبیات و مبانی نظری تحقیق، مروری بر

تئوری ها، نظریه ها، پارادایم ها و رویکردهای معروف در حوزه مقاله باشد.

هر ۳ خط آن با ۳ خط از مقاله و منبع دیگری به نحوی پیوند موضوعی زده باشد که در هر صفحه لااقل نام

۱۰ نویسنده آمده باشد.

مطالب جدید در قالب طبقه بندی جدیدی آورده باشد، بطوری که با فهرست عناوین مقالات قبلی متفاوت

باشد.

برای غنا بخشیدن به محتوی مقاله، می توانید با کمک از متون آموزشی استاد شروع کنید: مقالات و پایان نامه

هایی که توسط استاد دفاع شده است را داخل پایگاه اطلاع رسانی www.Yazdanpanah.org

گذاشته شده است، از آن ها استفاده کنید.

تهیه متن طرح اولیه (outlook)

برای سرعت بخشیدن به نگارش مقاله علمی مروری، می توان جمع آوری و طبقه بندی مطالبی را که تا کنون به دست آورده اید را در فهرستی با مشخصات زیر (به عنوان مثال) تدوین کنید. این اقدام به گونه گنجینه‌ای است که شما را در فرآیند تدوین یاری می رساند.

- چکیده
- مقدمه
- تاریخچه و مسیرهای پیدایش موضوع
- دودیدگاه درباره نقش سیستم های اطلاعاتی
- ب- دیدگاه استراتژی تجاری
- سیستم چیست؟
- انواع سستم های
- ارتباط سیستم های با سطوح مختلف مدیریت
- وظیفه مدیران و سیستم های
- اهمیت و کاربرد
- پارادایم سیستم های اطلاعاتی
- پارادایم بازیابی اطلاعات براساس منبع داده ها
- پارادایم دگرگونی های راهبردی
- پارادایم کاربردهای استراتژیک سیستم
- پارادایم کاربرد سیستم در کسب مزیت رقابتی
- پارادایم کاهش هزینه
- رویکردهای سیستم اطلاعات در سازمان
- رویکرد ایجاد فرصت برای مدیران و سازمان
- رویکرد ناکاراسازی رقبای
- رویکرد نفوذ فناوری در زنجیره ارزشها
- رویکرد اتحادهای راهبردی و مشارکت در اطلاعات
- رویکرد توجه به بازار هدف
- چالشهای به کارگیری سیستم اطلاعات
- دوام مزیت های رقابتی
- مقاومت های انسانی در برابر تغییر
- بحث و نتیجه گیری
- منابع فارسی
- منابع انگلیسی